OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

Yksikön päällikkö Lauri Rautio
Erityisasiantuntija Joni Korpinen

Lausunto

4.1.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta (HE 275/2022 vp)

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

1. Yleistä

Hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi poliisilakia (872/2011), joka tuli voimaan 1.1.2014 samaan aikaan esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011) kanssa. Lait valmisteltiin vuosina 2007–2010 Esitutkinta- ja pakkokeinokomiteassa (oikeusministeriön komiteanmietintö 2009:2, HE 222/20210 vp ja HE 224/2010 vp).

Oikeusministeriö asetti 10.7.2020 työryhmän, jonka tehtävänä oli tarkastella pakkokeinolain muutostarpeita ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset (OM058:00/2020). Työryhmän toimikausi oli 1.9.2020–31.12.2021. Työryhmä luovutti yksimielisen mietintönsä 20.12.2021 (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2022:1, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163783). Nyt käsiteltävänä olevan esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 217/2022 vp).

Esityksessä esitetyt muutosehdotukset koskevat poliisilain sellaisia säännöksiä, jotka ovat osoittautuneet käytännön toiminnassa epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi. Esityksen muutosehdotuksia voidaan lähtökohtaisesti pitää perusteltuina.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia tehtäväksi salaisiin tiedonhankintakeinoihin. Salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva poliisilain 5 luku on olennaisilta osiltaan yhdenmukainen pakkokeinolain 10 luvun säännösten kanssa. Poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää olennaisesti samojen edellytysten perusteella rikosten estämiseen kuin niitä voidaan käyttää pakkokeinolain 10 luvun perusteella rikosten selvittämiseen.

Esityksen muutosehdotukset poliisilain 5 lukuun vastaavat pääosiltaan hallituksen esityksessä 217/2022 vp ehdotettavia pakkokeinolain 10 lukuun tehtäviä muutoksia. Tältä osin oikeusministeriö katsoo, että ehdotetut muutokset poliisilain 5 lukuun ovat yhdenmukaisuutta pakkokeinolain 10 luvun kanssa korostavan lähtökohdan mukaisesti perusteltuja. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia tehtäväksi poliisilain 5a lukuun koskien siviilitiedustelua. Oikeusministeriö katsoo, että viimeksi mainitut ehdotetut muutokset ovat tarkoituksenmukaisia.

Oikeusministeriö on lausuntopalautevaiheessa lausunut esityksestä (oikeusministeriön lausunto: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a8cb2ef5-15a2-4be0-9d0b-ad3e225c795e/9b602a2e-6fbe-4a8c-b377-cf1dea7dd271/LAUSUNTO_20220929125823.PDF). Tiivistetysti oikeusministeriö katsoi, että lausuntopalautemenettelyssä olleen esitysluonnoksen perusteluita tulisi selventää, täydentää ja tarkastaa tarkemmin oikeusministeriön lausunnossa mainituin perustein. Lisäksi oikeusministeriö piti tarpeellisena erityisesti sitä, että esityksen jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin huomiota säädettyjen toimivaltaisuuksien eroihin pakkokeinolain mukaisten toimien soveltuessa rikosten selvittämiseen ja poliisilain mukaisten toimien soveltuessa rikosten estämiseen ja paljastamiseen. Edelleen oikeusministeriö katsoi muun ohella tarpeelliseksi kiinnittää huomiota tarpeeseen täydentää esitysluonnoksen säätämisjärjestysperusteluita.

Oikeusministeriön edellä mainitun lausunnon perusteella esitystä on tarpeellisilta osin ja riittävästi muokattu ja täydennetty.

2. Muutosehdotus koskien tietojen hävittämistä (poliisilain 5 luvun 55 §)

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että sisäministeriön aikaisemmassa esitysluonnoksessa ehdotettiin tehtäväksi poliisilain 5 luvun 55 §:ään vastaavanlaista muutosta kuin esityksessä pakkokeinolain muuttamisesta (HE 217/2022 vp) ehdotetaan pakkokeinolain 10 luvun 57 §:ään (ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti, joka koskisi sellaisen ylimääräisen tiedon hävittämistä, joka ei liity rikokseen tai jonka sisältöä ei saada selville). Nyt käsiteltävänä olevan esityksen jatkovalmistelussa on päädytty

luopumaan mainitusta muutosehdotuksesta. Esityksessä todetaan, että lausuntopalautteessa katsottiin jääneen jossain määrin epäselväksi, mikä ehdotuksen tarkoitus olisi ollut. Lisäksi esityksessä todetaan, että ”Voimassa oleva sääntely riittää kattamaan myös ne tilanteet, joita [esitysluonnoksen mukaisessa] ehdotetussa uudessa 3 momentissa tarkoitetaan”.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota mainitun pakkokeinolain muutosehdotuksen perusteluihin hallituksen esityksessä HE 217/2022 vp ja katsoo, että ehdotuksen sisällyttämistä myös poliisilakiin voisi olla perusteltua harkita, jos ehdotus sisällytetään pakkokeinolakiin esityksessä HE 217/2022 vp ehdotetusti.